

Pædagogisk læreplan for Valbyhøj 2025-2026

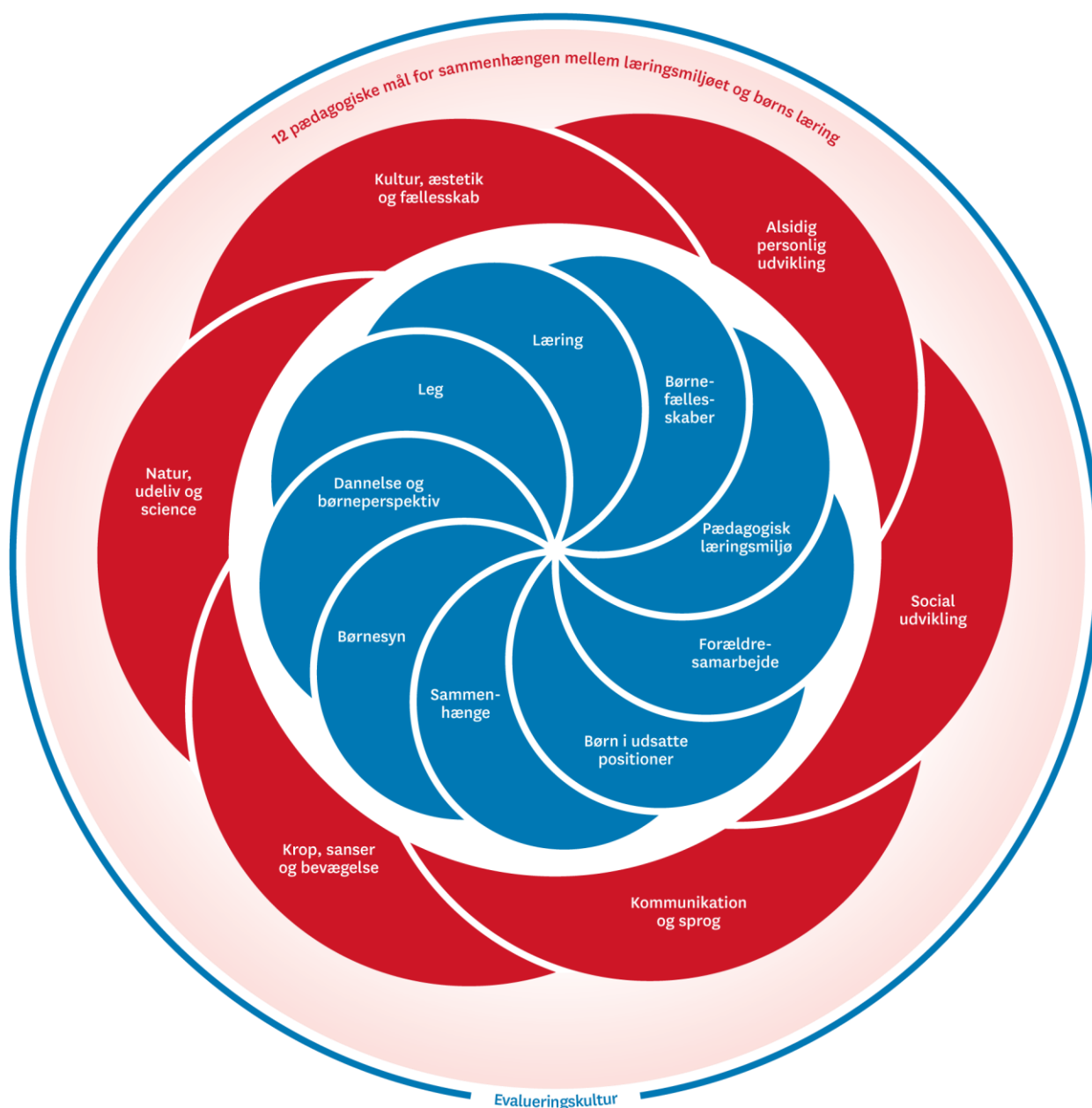

Giv børnene ret
Til at lege og lære,
At drømme og forme,
Leve og være.
Kun der hvor børn
Kan føle sig trygge,
Gror det, de gamle
Kaldte for lykke.

Carl Scharnberg

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i

publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Valbyhøj er en lille, selvejende integreret institution med 13 vuggestuebørn og 21 børnehavebørn. Vi er beliggende i Valby – tæt ved Valby station og dens muligheder for at komme med bus og tog ud i den store verden.

Institutionen er fra 1935 og ligger i to sammenlagte lejligheder – det betyder, at de fysiske rammer giver tryghed og overskuelighed for børnene og forældrene. Normeringen i huset er medvirkende til, at alle voksne kender alle børn og forældre, hvilket vi ser som en klar fordel i forhold til samarbejdet med forældrene om det enkelte barn og i forhold til barnets mulighed for at føle sig tryk i hele huset. Personale, børn og forældre har en fælles oplevelse af, at det er "Vores hus", som vi værner om og passer på.

Vi har vores egen legeplads, der byder på rig mulighed for forskellige lege – vi har et skur med cykler og legetøj – og i foråret sår og planter vi i vores plantekasser. Vi har insekthoteller, æbletræer, solbærbuske, brombærbuske – og vi kigger på insekter og fugle. Vi har mulighed for at lave bål på legepladsen. I løbet af sommeren 2023 blev vores legeplads renoveret, så der er kommet flere udfordringer til de ældste børn bla. med et højere tårn med rutsjebane. Derudover er der kommet en sansesti – med planter og forskellige trædesten og vi er i gang med at lave et redskab, der udfordrer muskel-led sansen.

I hverdagen har vi fokus på at udvikle børnenes individuelle personlighed ved at styrke deres stærke sider samt lære dem at formulere og udtrykke sig klart i større og mindre grupper. Samtidig mener vi, at det er væsentligt at skabe rum for udviklingen af børnenes sociale kompetencer, så de bl.a. er i stand til at skabe venskaber og vise respekt for hinanden. Selvregulering, vedholdenhed og tro på egne evner er en vigtig forudsætning for at trives og kunne navigere i livet – og for at tage ansvar for at kunne indgå i små og store fællesskaber.

Vi mener, at det er vigtigt at styrke børnenes intellektuelle udvikling gennem samtaler, spil, højt-læsning m.m.

Vi vægter at styrke børnenes selvværd ved at opmuntre dem til at være selvstændige og selvhjulpne, og de voksne er rollemodeller i forhold til at vise vejen i forhold til fx at rydde op og hjælpe hinanden med hverdagens opgaver.

I Valbyhøj har vi fokus på at bringe skriftsprog ind i børnenes hverdag samtidig med det talte sprog. Det starter i vuggestuen, hvor børnene bliver gjort opmærksomme på skriftsprog bl.a. via personlige ordkort med deres navn, ugedagene og spil. I børnehaven præsenteres skriftsproget bla. med ordkort med deres navn, forskellige ordkort til rundkredsen, ordkort på kasserne til legetøjet – og en generel opmærksomhed på at benævne skriftsproget i omverdenen.

Derudover er der et stort fokus på at få skabt gode relationer mellem børn-børn, børn-personale og personale-forældre – da det er i relationerne, der er størst mulighed for udvikling. Samtidig med arbejdet med relationerne, har vi også et stort fokus på at møde det enkelte barn inden for nærmeste udviklingszone.

Vi har mange traditioner i huset blandt andet måden vi fejrer fødselsdage, afslutning, forældre-kaffe, årstidsmorgenmad, førstehjælpskursus til børn, malekursus med Anette Haslund, sommerfest, julefrokost og juleflip. Se årshjulet side 32.

I Valbyhøj er det vigtigt for os at se det enkelte barn, som det unikke væsen det er – og at se og samarbejde med lige præcis den familie, som barnet tilhører. I dialog med forældrene vurderer vi altid barnets parathed i forhold til forskellige udviklingsområder. Sammen med forældrene er det også vigtigt for os at opstille de bedste rammer, så barnet kan udvikle sig, trives og lære. Dette kan betyde, at vi bruger fx sensomotorisk massage, kugledyner og pausetelt, som oprindeligt er fra specialpædagogikken.

Vi har et systematisk blik på, hvilke forventninger vi har til det enkelte barn – og hvordan vi arbejder fremad mod de næste mål for barnet i samarbejde med forældrene. Sammenhængen mellem hjem-vuggestue; vuggestue-børnehave og børnehave-skole er et særligt fokus – og derfor investerer vi tid til samtaler med forældrene, så vi sammen kan understøtte barnet i de forskellige overgange. Vi har Klodserne, der er et systematisk blik på børnenes udvikling fra 0-6 år inden for områderne: Social tænkning, Motorik, Sprog, Leg, Følelsesmæssig udvikling og Selvhjulpethed.

Erfaring og forskning viser, at det er vigtigt, at man som forældre vælger institution ud fra de normer og værdier, som dagtilbuddet har.

Almenmenneskelig karakterdannelse – Vi er meget optagede af det fællesmenneskelige – altså hvordan fungerer vi sammen, så vi kan skabe gode mennesker. Vi har fokus på karakterstyrker som vedholdenhed, selvkontrol, tillid, viljestyrke, nysgerrighed, ansvarlighed, engagement, taknemmelighed og livsmød – noget nogle ville betegne som ”de gamle dyder”.

Forventningsrige – Vi har høje og positive forventninger til børnene, os selv og til forældrene.

Tydelighed – Vi er tydelige voksne, der sætter nogle rammer, som børn og voksne kan trives i. Vi har førertrøjen på som voksne og viser vejen. Vi mener og gør, det vi siger.

Fællesskab – Det er vigtigt for os at tilbyde fysiske og analoge fællesskaber, så børnene kan lære at indgå og navigere i disse forskellige fællesskaber.

Kommunikation - Vi vægter en respektfuld og gensidig dialog – både barn-barn, barn-voksen og voksen-voksen. Det er vigtigt for os, at kommunikationen er rettidig, åben og ærlig i vores samarbejde. Vi forventer, at I som forældre kommer og spørger, hvis der er noget, der undrer Jer, noget der støder Jer – eller hvis der er noget, I bliver kede af i vores kommunikation.

Vi har en forventning til forældrene om, at de investerer tid til samarbejdet omkring deres barns trivsel, læring, dannelse og udvikling – og en forventning om, at de indgår i læringsmiljøet i Valbyhøj, når de træder ind ad døren. Det betyder, at man som forælder handler ud fra de ovenover beskrevne normer og værdier.

Den første samtale inden barnets start i vuggestuen vægter vi højt for at få afstemt forventninger og mål for barnet. I forhold til at komme udefra og starte i børnehaven, afholdes samtalen efter aftale mellem børnehavepersonalet og forældrene. Overleveringer mellem vuggestue-børnehave og børnehave-skole prioriterer vi, da det for os er vigtigt at give børnene de bedste forudsætninger for at lykkes på den nye arena.

Endelig prioriterer vi også tværfaglige netværksmøder, hvor vi inddrager støttepædagog, psykolog, socialrådgiver, sundhedsplejerske og logopæd i arbejdet.

Pædagogisk grundlag

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

”De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv.”

”Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud.”

”Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre.”

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Først forholder I jer til de fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

I kan beskrive elementerne samlet eller hver for sig.

De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer forholder I jer til lidt senere.

Vi ser grundelementerne i den styrkede pædagogiske læreplan som vores faglige viden og positionering – både set ud fra det enkelte barn og fra børnegruppernes behov.

Børnesyn

I Valbyhøj mener vi, at det har en værdi i sig selv at være barn. Vi er forventningsrige i forhold til at have en tro på, at børnene kan rigtig mange ting selv – og vi har positive forventninger til, at de er mestre i at øve sig på læring inden for den nærmeste udviklingszone. Det er vigtigt for os at give omsorg og nærvær – og at alle børn ses hver dag – som lige præcis det unikke væsen, de hver især er.

Vi lytter til børnene og tager dem alvorligt – det kan både være i forhold til de pædagogiske aktiviteter, konflikter i leg eller når fx mor og far skal skilles. For os er det vigtigt at være troværdige rollemodeller, som børnene er trygge ved – og som kan være medvirkende til, at alle børn uanset køn, alder og kultur oplever at have indflydelse på egen hverdag inden for rammerne.

Legen

Legen har en central rolle i Valbyhøj – det kan være i børnenes spontane og selvorganiserede leg eller i den rammesatte leg, hvor personalet med deres faglige viden er aktive medspillere i forhold til fx at sikre at alle børn er i en legerelation. Det kan fx være at et barn har brug for guidning i forhold til de sociale spilleregler i en leg – her kan den voksne være med til at oversætte de enkelte børns initiativer og intentioner. Et særligt fokuspunkt hos os er at være specielt opmærksomme på de børn, der har meget svage initiativer – dem skal vi opfange, fortolke og guide barnet videre.

Vi har fokus på at arbejde i små grupper, hvilket giver os mulighed for at understøtte sproget og at følge børnenes initiativer i legen. De voksne har også fokus på at positionere sig i legen, så alle børn støttes bedst muligt i deres nærmeste udviklingszone.

I børnehaven er der en ugentlig fast aktivitet – Legegrupper – hvor der er forskellige måder at arbejde på. Det kan fx være med det samme legetøj i en periode eller med legemanuskripter. Generelt kommer det til udtryk både i vuggestuen og børnehaven ved at der arbejdes i små grupper eller en til en.

Genkendelighed for barnet

Den tydelige struktur i Valbyhøj giver børnene en tryk og forudsigelig ramme at navigere ud fra. Det giver dem overskud til læring. Vi bruger fx dagskemaer med pictogrammer i både vuggestuen og i børnehaven, hvilket giver børnene en mulighed for selv at skabe sig et overblik over dagen. Derudover har vi ugeplaner, som giver forældrene en mulighed for at have en dialog med deres børn om, hvad ugen bringer.

Vi arbejder løbende med indretningen af stuerne, så der er mange forskellige muligheder for leg og læring – og soverummet giver os mulighed for leg med en lille gruppe i et særlig skærmet læringsmiljø. De muligheder for fysisk udfoldelse, som vi ikke kan tilgodese indenfor, dem finder vi fx på vores egen legeplads, i Vigerslevparken, Søndermarken og andre legepladser.

Børnefællesskaber

Børnefællesskabet er en vigtig faktor i Valbyhøj – alle børn inkluderes og føler sig som en del af fællesskabet uanset alder, kompetencer og forskelligheder.

For at alle kan være en del af fællesskabet, betyder det for nogle børn, at de kan have brug for en pause væk fra de andre børn, for at have overskud til at blive inkluderet. Pausen kan fx være i lænestolen på kontoret, hvor der er en kurv med dimseting og bøger – pausen kan også være, at høreværn er tilgængelige. I vuggestuen kan man fx også sidde oppe ved bordet med noget legetøj.

Børnene oplever sig selv i forskellige roller i fællesskabet – fx som borddækkere i børnehaven eller som hønemor i Alle mine kyllinger. Der er plads til, at man også kan trække sig fra fællesskabet – nogle gange kan man godt have brug for at sige Nej til en leg eller for at holde en pause væk fra kammeraterne. Børnene inddrages som medspillere i egen hverdag som fx hjælper til samling, at hente rullebordet sammen med en voksen og hjælpe med at dele service ud til frokost – det er med til at få børnene til at opleve, at de har betydning for fællesskabet.

Vi ser det som et fælles ansvar for både børn, forældre og personale, at fællesskabet fungerer – vi har et fokus på at invitere andre ind i fællesskabet. Forældrene i børnehaven og vuggestuen får udleveret en liste med adresser og telefonnumre, så de kan understøtte fællesskabet ved at lave legeaftaler.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Det pædagogiske læringsmiljø – hele dagen

Det er vigtigt for os, at alle børn får en god og tryk start på dagen. Alle bliver modtaget med et Godmorgen samtidig med at barnets navn nævnes. Nogle børn har brug for et kram, nogle har brug for at sidde på skødet, andre har brug for at vinke – og andre igen går bare i gang med at lege eller hjælpes i gang med en leg.

Ligesom det er vigtigt med en god start – er det også vigtigt at slutte dagen godt af. Derfor vægter vi også at få sagt farvel og tak for i dag til alle børn og forældre. Nogle børn kan selv afslutte den aktivitet, de er i gang med og rydde op – andre børn har brug for guidning til at afslutte.

I Valbyhøj arbejder vi struktureret, hvilket betyder, at der er mange faste rutiner i løbet af en dag. Det giver både børn og voksne en ro og et overskud, så de voksne bedst muligt kan støtte børnene i deres udvikling. Vi oplever, at børnene har overskud til at udvikle sig, når de voksne har sat nogle tydelige rammer for dem.

Vi giver os tid til, at børnene kan øve sig, gentage rutiner, udvikle sig og lære. Fx har de store vuggestuebørn en kurv med navn på, som de får efter frokost. Så sidder de på deres madras sammen med en voksen og øver sig i at tage deres tøj af, inden de skal sove. Efter middagsluren skal tøjet så på igen – og der gives tid til at øve sig – med en guidende og opmuntrende voksen nær ved. Et eksempel fra børnehaven kunne være at børnene selv smører deres madpakker, dagen inden de skal på tur. På selve dagen for turen, finder man sin egen madpakke med navn på, tager sin drikkedunk og putter tingene i ens egen rygsæk. Madpakken smager ekstra godt, når man selv har smurt den og ved, hvad der er i. Et andet eksempel kunne være et tilbagevendende projekt om håndvask – det understøtter børnene i selv at kunne mestre denne vigtige rutine, som er påkrævet mange gange i løbet af en dag.

I børnehaven dækker 2 børn bord en uge ad gangen sammen med en voksen.

Vi arbejder systematisk og justerer vores pædagogiske praksis ud fra en løbende evaluering – både internt og sammen med eksterne samarbejdspartnere. Dette gør vi for at skabe de bedste muligheder for udvikling, trivsel og læring for alle børn.

Organiserede læringsrum

Vi arbejder målrettet ud fra vores årshjul med de seks læreplanstemaer og ser grundelementerne som vores faglige viden og positionering set ud fra børnegrupperns behov.

Vi arbejder med ugeplaner og et fokus på at arbejde i mindre grupper for at skabe kvalitet i relationen, så vi igen skaber de bedste betingelser for at se det enkelte barns behov og muligheder for udvikling. Ugeplanerne præsenteres for børnene i børnehaven – og understøttes af dagskemaet med pictogrammer.

Når vi arbejder med læreplanstemaerne, er vi optagede af, hvad der skal til for at nå de mål, vi har sat os – hvordan kommer vi derhen og hvilke tegn ser vi hos børnene på, at vi har nået målene. Undervejs evaluerer vi, om der er noget, der skal justeres og hvilke andre ikke opstillede mål, vi har fået opfyldt.

Vi sætter rammerne, vi understøtter og udfordrer børnene.

Frie læringsrum

Vi bruger det frie læringsrum til børnenes leg – vi observerer, hvad de er optaget af og hvad vi kan hjælpe med i læreprocessen.

At kunne mestre leg er forudsætningen for at kunne "lære at lære" (Ingrid Pramling Samuelson, Professor, Göteborg). Derfor er det en vigtig pædagogisk opgave, både at lære alle børn at lege og at blive i stand til at lære. I den sociale læring, som legen er, gælder det bla. for barnet om at øve sig på at udsætte egne behov, at være robust og vedholdende, indgå i relationer, rumme overgange og skift og at føle empati.

Vi er optagede af den sociale tænkning, og hvilke kompetencer, det er vigtigt, at vi understøtter det enkelte barn i at udvikle for at kunne mestre livet. Michelle Winner, der har udviklet konceptet omkring Social tænkning forklarer: "Langt det meste kommunikation mellem to mennesker består ikke af de konkrete ord, der bliver sagt. Kropssprog, tonefald, kropsholdning, berøring/ikke-berøring, rammerne omkring kommunikationen og så videre sender alt sammen signaler, som de fleste af os har lært at tolke intuitivt – helt uden at tænke over det. Og derfor tager vi ofte for givet, at andre besidder de samme evner til at tænke socialt". Vores pædagogiske fokus er at guide de børn, der ikke intuitivt tilegner sig evnerne – således, at de kan indgå relevant i relationer med andre.

Vi oplever, at børnene bliver bedre til at indgå i relationer med andre, når vi allerede fra vuggestuen har fokus på fx at øve øjenkontakt, at spejle andre, at imitere, at aflæse andres mimik og være opmærksomme på kammeraternes plan for en leg.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Forældrene er en vigtig aktør i det fælles fokus på barnets trivsel og læring. Derfor er den daglige dialog med forældrene vigtig for os i Valbyhøj. Dialogen kan være om stort og småt men også om svære ting, der er på spil i den enkelte familie. I samarbejde med forældrene kan vi vælge at have en kontaktbog på barnets rum. Tilliden er et vigtigt fokus for os, da det er altafgørende for at skabe de bedste muligheder for det enkelte barn.

Det er vigtigt at have dialogen om, hvad der rør sig hjemme og i institutionen, så vi gensidigt kan justere vores fokus i forhold til det enkelte barn. Det kan fx være, at vi i en periode oplever et barn, der trækker sig fra legene og har brug for meget voksenkontakt - det kan være vi i dialogen med forældrene erfarer, at der er alvorlig sygdom i familien – og så kan vi tage snakken med barnet, hvis det aldersmæssigt er der, og ellers er der et øget fokus på nærvær og omsorg.

Synlig hverdag

Personalet skriver hver dag på whiteboards, hvad børnene har lavet – og der laves jævnligt plancher med billeder til at understøtte fortællingen/der vises billeder på skærmen ved børnehaven. Vi har sammen med bestyrelsen fravalgt at være på Aula, da vi hellere vil have vores fokus på den direkte kontakt til forældrene og omvendt.

I det daglige opfordrer vi forældrene til at følge op på fx ture vi har været på eller aktiviteter, vi har lavet. Børnehaven havde fx et projekt med at besøge alle Vestegnens glemte kæmper – og i den forbindelse var flere af familierne på ture ud at finde nogle af kæmperne.

I vores planteprojekt, hvor vi bla. har sået tomater, har alle børn fået deres egen tomatplante med hjem i en potte, som de selv har dekoreret – den skal de så passe hjemme sammen med forældrene.

Samarbejdet og et ressourceperspektiv

Samarbejdet starter, når forældrene indkaldes til en forventningsafstemning inden barnets start i Valbyhøj. Her taler vi om, hvilke forventninger vi har til dem, som forældre og hvordan de er en del af læringsmiljøet i Valbyhøj. Vi taler også om forældrenes forventninger til os som daginstitution og om Valbyhøjs normer og værdier.

Almindelige samtaler afholder vi ud fra Vækstmodellen, der er en visuel dialogmodel, som strukturerer en god, værdsættende og handlingsorienteret samtale. Vi ser sammen på barnets ressourcer og udfordringer og vi har et fælles samarbejde om, at barnet trives og udvikles. Her skrives der referat, hvor de fælles aftaler er tydelige og som forældrene underskriver.

Vi kan anbefale bøger med relevant indhold til forældrene, og vi kan anmode om sparring fra Resourceforummet og Kompetencecentrene med samtykke fra forældrene.

Vi har udviklet Klodserne for at være systematiske i vores fælles blik på børnenes udvikling, trivsel, læring og dannelse, og de tydeliggør forventningerne til barnets udvikling. Materialet giver et systematisk blik på børnenes udvikling fra 0-6 år indenfor områderne: Social tænkning, Motorik, Sprog, Leg, Følelsesmæssig udvikling og Selvhjulpethed.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Vi behandler alle børn forskelligt for at kunne behandle dem ens

En stor del af hverdagen i Valbyhøj er bygget op omkring elementer, der oprindeligt var for at tilgodese et enkelt barns behov, men som faktisk også giver mening for hele gruppen. Blandt andet bruges der dagskemaer med pictogrammer i både vuggestuen og børnehaven, ligesom vi kan bruge pictogrammer og konkreter for at gøre den voksnes kommunikation tydeligere for det enkelte barn. Den verbale kommunikation bruges også til at gentage dagens og ugens plan – mange gange, så alle børn har mulighed for at følge med. I dialogen og i anvisninger bruges gentagelser også – fx ”Du skal tage sko på” kan gentages mange gange for at hjælpe barnet til at holde fokus på den givne handling.

De voksne er opmærksomme på at se alle børn – og dermed også de børn, der er udsatte. Netop fordi Valbyhøj er så lille en institution, ser vi alle børn og der, hvor de har brug for en ekstra opmærksomhed. Ved at arbejde med mindre grupper af børn øges muligheden for at guide og støtte de børn, der har et særligt behov. Vi mener desuden det er vigtigt at have in mente, at alle børn i perioder af deres liv kan være i en udsat position – det kan være ved skilsmisse, dødsfald eller alvorlig sygdom i familien eller at blive storebror.

Det er vigtigt for os, at alle børn er en del af fællesskabet – og vi italesætter, at alle er forskellige og har brug for forskellige rammer og guidning. Fx er der nogle børn, der har brug for en kuglepude at sidde på, en kædevest for at kunne mærke sig selv og aktivere muskel-ledsansen, nogle børn har kun brug for 2 valg, mens andre har brug for planlagte pauser.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Det fælles fremadrettede fokus startes ved forældresamtalerne i marts måned året inden barnet skal starte i skole. Her er der en dialog om, hvilke kompetencer der er vigtige at være i besiddelse af, når man skal starte i skole – og hvad det specifikt er, der vil blive arbejdet med i børnehaven, og hvad det kan være godt at have fokus på hjemme. Ved behov inviteres den modtagende skole ind i samarbejdet for at kunne være med til at kvalificere den fremadrettede indsats.

I slutningen af august måned starter storegruppen, der samles fast hver tirsdag. Aktiviteterne tager udgangspunkt i den enkelte børnegruppe – men altid med et fokus på, at børnene tør at møde nye udfordringer, kan fordybe sig, kan være vedholdende, kan være en del af et fællesskab, kan udsætte egne behov og kan tage egne initiativer til at indgå i relationer.

Børnene får mulighed for at blive nysgerrige på tal, bogstaver, mønstre, former og for at blive udfordret motorisk – fx med lege, der udvikler evnen til at regulere sig selv.

Allerede i foråret italesættes det, at børnene er en del af storegruppen, hvilket betyder, at der er nogle nye ting, man skal øve sig på – fx at mærke efter hvornår man skal på toilettet, have en ide om, hvilket tøj, der passer til vejret osv.

I august laves der 5 års sprogvurderinger og i starten af efteråret holdes der samtaler igen, hvor både forældrene og vi har udfyldt det gældende overgangsskema. Skemaet giver et billede af, hvor vi skal have fokus frem mod starten i KKFO (Københavns Kommunes FritidsOrdning) foråret efter – der følges op på samtalerne og overgangsskemaerne i februar.

Sammen med børnehaven besøger børnene KKFO'en – fortrinsvis på den skole, hvor det enkelte barn skal gå. Desuden deltager vi i OL på KKFO'en ved Vigerslev Alle Skole, hvor vi møder nogle af de andre børn, der skal starte.

Vi vil stadig fremadrettet forsøge at få en dialog med Vigerslev Alle Skole i Stærkt Samarbejde i forhold til, om der er nogle specifikke kompetencer, som de oplever at børnene fra Valbyhøj mangler – således at vi kan målrette vores førskolearbejde endnu bedre. Stærkt Samarbejde er et gensidigt forpligtende samarbejde mellem skoler, børnehaver, fritidsinstitutioner og fritidscentre, som skal sikre den bedst mulige overgang for det enkelte barn.

Vi har et begyndende fokus på at arbejde med social tænkning, der blandt andet er en række pædagogiske redskaber, herunder øvelser og opgaver, der bruges til at gøre sociale koder og relationer mere forståelige for børnene.

Fokuspunkter i arbejdet om tirsdagen:

- Øve sig i at holde fokus på en bunden opgave
- Øve sig i at kunne modtage og handle på en kollektiv besked
- Øve sig i at bruge fantasien, forestille sig ting og komme med egne ideer på løsninger
- Øve sig i at lytte, fortælle og at vente på tur/udskyde egne behov

- Øve sig i at sidde på en stol, klippe og holde på en blyant
- Motorik og samarbejde
- Øve sig i at regulere sig selv
- Øve sig i at aflæse situationen.

Vi er opmærksomme på de obligatoriske temaer og aktiviteter i Fælles Stærkt Samarbejde i Københavns Kommune.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Vi bruger de lokale legepladser i området meget, da de kan tilbyde udfordringer, som vores egen legeplads ikke har. Vi tager på ture til Søndermarken og Vigerslevparken – og vi kigger på togene ved Valby station.

Vi kan bruge det lokale bibliotek – både til at låne bøger og få et kendskab til bibliotekets muligheder, men også som et læringsrum med teater og sproglige aktiviteter.

Hele Valbyhøj går samlet til Valby Maskinpark for at købe juletræ hos den lokale juletræssælger – børnene hjælper hinanden med at transportere træerne hjem på vores trækvogn. Efterfølgende pynter børn og forældre træet til vores julearrangement.

Vi benytter os af tilbud i Prøvehallen og Valby Kulturhus.

Hvert forår er børnehaven med i den landsdækkende Affaldsindsamling, hvor vi samler skrald i lokalområdet.

Vi har årskort til Zoologisk Have, som bruges både af vuggestuen og børnehaven. Udover almindelige ture til Zoo, er der også to fra børnehaven og en fra vuggestuen, der er uddannet til at kunne bruge Skoletjenesten. Hvert efterår er der et projekt med besøg i Biologisk Værksted, hvor børnene fx kan røre ved fx mus, slanger og biller.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal indtages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Vi har et løbende fokus på at få den bedst mulige og fleksible indretning, der fungerer for børn og voksne i vores lille institution.

Vi skal lave mange forskellige aktiviteter i løbet af dagen på få kvadratmeter – og derfor kræver det, at vores møbler og lamper kan flyttes.

Stuerne er inddelt i legezoner, der er fleksible i forhold til børnenes interesser og behov. Vi har en opmærksomhed på, hvad der optager børnene og indretter udvalget af legetøj efter det. I vuggestuen sker det ud fra observationer af, hvad børnene er optaget af. I børnehaven skiftes legetøjet hver 14. dag – her hjælper børnene med at rengøre det brugte legetøj, inden det nye sættes frem.

Det er vigtigt for os, at tingene er tilgængelige for børnene, så de selv kan træffe valg i forhold til aktiviteter. Fx kan børnene i vuggestuen selv kravle i ribben og tage bolde frem – i børnehaven er blandt andet puslespil, sakse og farveblyanter tilgængelige, så man kan øve sig.

På badeværelset er der også fokus på, at børnene kan selv – der er skamler, så man selv kan vaskе hænder og tørre dem bagefter – ved puslebordene er der stiger, så børnene selv kan kravle op og ned. Børnene kan selv vælge, hvilket toilet, de bruger – nummer 1, 2 eller 3. I soverummet bruger børnene stiger til at kravle op i og ned fra barnevogne og krybber.

I garderoberne er der skamler tilgængelige, så børnene selv kan nå deres tøj – og børnehaven har skohorn og støvleknægt.

Der er fokus på at skabe et miljø med et godt lys, støjdemping og en indretning, hvor der også er plads til fordybelse og ro – vi italesætter fx at det er på legepladsen man råber og løber, da de fysiske rammer hos os ikke gør det muligt inde. I vuggestuen er der dog et rum, hvor man kan tumle og løbe.

Vi har et fælles fokus på, at børnene hjælper hinanden med at rydde op – og i de rigtige kasser. Derved fremstår stuerne og legetøjet altid indbydende og klar til leg og læring.

I vores fælles gang og på en væg i vuggestuen er der malerier inspireret af H.C.Andersens eventyr. Disse malerier indbyder til megen dialog og sang – både mellem børnene, mellem børn og forældre og mellem børn og personale. I vuggestuen er der også malerier – hvor det ene er vendbart, så det kan understøtte det aktuelle pædagogiske fokus.

Med afsæt i barnet

Det er vigtigt for os, at vi præsenterer de ting børnene laver på en respektfuld måde – det skal være indbydende og vise, at det, barnet har lavet, har en værdi. Fx afsluttes det årlige maleprojekt med en fælles fernisering, hvor alle forældre inviteres til at komme og se kunst lavet af både børnehave- og vuggestuebørn. Inden ferniseringen taler vi med børnene om, hvad en fernisering er, og hvordan man deltager i en fernisering.

Vi tilrettelægger ofte arbejdet med børnene i små grupper, så der er plads og rum til at det enkelte barn kan trives og udvikles. Vi er opmærksomme på at tale respektfuldt til og om hinanden – både børn/børn, børn/forældre, børn/voksne, forældre/voksne og forældre/forældre.

Institutionens størrelse giver os en mulighed for at have øget fokus på de udsatte børn og deres særlige behov. Der er en dialog med børnene i børnehaven om vores forskelligheder – og hvis det opleves at børn ekskluderer andre børn, er det noget der er en dialog om fx med Fri for Mobberi.

Det er vigtigt for os, at alle børn er medskabere af deres egen hverdag – og dette bliver de blandt andet ved, at vi tør give dem et ansvar og have nogle forventninger til dem om, at de er kompetente og gode til at agere i deres egen hverdag.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Læringsmiljø 0-2 år:

Vi er i dagligdagen lyttende og giver positiv respons, således at alle børn føler sig trygge. Vi har fokus på at børnene guides til at blive selvhjulpne fx i forhold til rækkefølger (først bukserne ned, bleen af, gå på wc, ren ble på, bukserne op, dernæst vaske hænder og til sidst tørre hænderne). Desuden øver vi barnet i at være deltagende i egen hverdag – lære at tage tøj af/på, dække bord, dele ud, række videre, bede om fx kanden, spise selv, rydde op efter frokost, synge sange, øve toiletbesøg, mærke egne og andres grænser, vente på tur, at holde fokus, lege selv og i relation med andre.

Vi møder børnene på deres forskellige udviklingsniveauer og skaber rum til udvikling – vi understøtter barnets gå-på-mod og det at turde noget nyt i forhold til nærmeste udviklingszone.

Vi holder samling mindst 3 gange om ugen. Samlingen har en tydelig start og slutning, vi bruger navnekort, taler om hvem der er kommet og hvem der er fraværende, øver ugedagene, synger sange og taler om dagens plan – som børnene efterfølgende kan se på pictogrammerne. Til samlingen er det vigtigt at øve sig i at lytte og at holde fokus.

Vi arbejder fokuseret med at komme ned i øjenhøjde og på at forstå og fortolke det enkelte barns intentioner – vi UGL'er.

Læringsmiljø 3-6 år:

Barnet deltager aktivt og engageret i de praktiske opgaver i hverdagen for at støtte op om dets ansvarlighed og selvstændighed, samt give barnet udfordringer igennem forskellige pædagogiske aktiviteter. Disse aktiviteter skal flytte barnets grænser i forhold til egen formåen – og har et fokus hen i mod at klæde barnet på til en god skolestart, hvor der udvises livsduelighed og gå-på-mod. Til jul havde vi fx karaoke, hvor alle børn var oppe og syngte en sang på scenen – alle børn turde stille sig op og optræde.

Vi har fokus på relationer mellem barn/barn og barn/voksen, da det er i relationerne børn og voksne kan udvikle sig – vi er opmærksomme på, at alle er i en relation og guider de børn, der har et ekstra behov for hjælp til at indgå i relationerne. Alle er medskabere af en varm og kærlig atmosfære, med plads til kram og nærvær – fjol og kærligt drilleri – og det er meget vigtigt, at vi siger goddag og farvel til alle. Der er en opmærksomhed på, hvem som er til stede og hvem som mangler – både børn og voksne.

Det er vigtigt for os, at barnet har selv- og medbestemmelse, får opgaver og støttes i egne initiativer. Vi er forventningsrige og giver barnet voksenstøtte til at blive selvhjulpent og fx komme til orde ved frokosten eller til rundkredsen, som vi prioriterer.

Vi understøtter, at barnet udvikler sig gennem leg og er opmærksomme på det, der er væsentligt og interessant for barnet her og nu. Det kan være i de planlagte aktiviteter, ture og leg - men også i de spontant opståede. Vi prioriterer aktiviteter i mindre grupper for at skabe de bedste muligheder for leg, læring og udvikling og er opmærksomme på at lave aktiviteter, hvor barnet selv kan vælge til eller fra.

De voksne sætter rammerne for en forudsigelig hverdag, med bla. ugeplaner og dagskema med pictogrammer – og den analoge kommunikation med forældrene er særlig vigtig for at skabe et godt samarbejde om læringsmiljøet.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Fælles læringsmiljø

I Valbyhøj er der et fokus på den sociale udvikling i alle hverdagens gøremål. Vi er inspireret af Social Tænkning, hvor det allerede fra barnets start i vuggestuen er vigtigt at have fokus på fx øjenkontakt, spejling og imitation – så du som barn senere bliver kompetent til at indgå i relationer med andre, kunne udvise empati, kunne mentalisere og tilegne dig læring sammen med andre

Læringsmiljø 0-2 år:

- Vi har fokus på, at vi som voksne fungerer som rollemodeller - at forskelligheder er okay og at være nysgerrige omkring dette.
- Vi lægger vægt på at give børnene omsorg, tryghed og tydelighed ved knus, kram, anerkendelse og øjenkontakt. På denne måde fungerer vi som rollemodeller.
- Vi hjælper børnene til at blive opmærksomme på andres behov og interesser og agere derpå.
- Vi skaber rammerne for fællesskabet ved at holde samling og dele os op i mindre grupper/fællesskaber. Her er fokus på at være sammen om en aktivitet.
- Vi har skiftende, faste spisegrupper med fokus på, at børnene kan danne og udvikle deres relationer.
- Vi guider børnene i konfliktsituationer og sætter ord på, så børnene i sidste ende selv lærer at løse deres konflikter.
- Vi hjælper børnene til at omgås hinanden på en respektfuld og omsorgsfuld måde.
- Vi opmuntrer børnene til at lege sammen evt. i et skærmet område med plads til fordybelse. Vi guider dem til at skiftes til at bruge legetøjet/bytte rundt/deles om.
- I perioder har vi forløb med Slåskultur.

Læringsmiljø 3-6 år:

Vi bruger legen til at skabe relationer, hvor børnene kan øve sig i at forstå andres følelser og intentioner. Alle er en del af fællesskabet og vi taler om forskelligheder i baggrund og kultur som en styrke. Alle kan byde ind med noget til fællesskabet.

I de daglige samtaler og til rundkredsen taler vi med børnene om de sociale spilleregler, som de får mulighed for at prøve af, og vi støtter dem i legen, hvor de omsætter input fra eget liv og læring.

Vi opfordrer de store til at lære de yngre børn om sociale spilleregler og vi guider børnene i konfliktsituationer, så de selv lærer at løse deres konflikter - og vi italesætter det, at "bruge sine ord" i konflikter.

Samarbejde er vigtigt i forhold til at kunne navigere i en gruppe – dette har vi fokus på fx når alle hjælper med at rydde op – eller børnene hjælper hinanden med tøjet i garderoben. Særligt i garderoben er det også vigtigt at vise hensyn til sine kammerater, da der ikke er så meget plads.

Mindst en gang om ugen har vi legegrupper, der er fordelt i 3 zoner i børnehaven – 2 zoner i det store rum og en zone i det lille rum. Børnene er delt i 3 grupper med en fast voksen – og det er den voksne, der sætter rammen i form af opstilling og valg af legetøj. Der er fokus på at øve sig i at indgå i relationer, på sprog og fx at have en fælles plan for legen.

Vi griber ind ved drillerier og har dialogen med børnene om, hvad det vil sige at være en god kammerat. Hvis vi oplever et behov, kan vi bruge Fri for Mobberi-kufferten i dialogen. Hvert år har vi Falckkursus, hvor børnene lærer 1. hjælp – og ikke mindst at hjælpe sine venner, hvis de slår sig – give plaster på og et Trøstekram.

I børnehaven er der en Føl-ordning, hvor alle børn har et føl, som de holder i hånden på tur, dækker bord med osv. Alle sidder i faste spisegrupper – med de samme børn og den samme voksne.

Vi opfordrer forældrene til at være på telefonlisten, så man kan lave individuelle legeaftaler privat.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtiltagelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Læringsmiljø 0-2 år:

I vores sprogunderstøttende fokus på denne børnegruppe, er det centralt for barnets sproglige udvikling, at

- Vi benævner handlinger i hverdagen og sætter ord på det, vi ser – vi bruger UGL, som handler om, at vi ”holder Udkig, Giver tid og Lytter til barnet – derudover gentages barnets lyde og ord.
- Vi læser højt, spiller spil og synger meget i løbet af dagen.
- Vi guider børnene til at kunne se og tolke på andre børn og deres følelser ved at benævne det, vi kan se, fx at barnet er ked af det og græder.
- Vi bruger ordkort til samling med alle børnenes navne, så de introduceres til skriftsproget og øver sig i at genkende deres eget, samt de andre børns navne.
- Vi sætter handling sammen med den sproglige anvisning, så børnene forstår det, vi vil have dem til at gøre.
- Vi som voksne er bevidste om, at vores kropssprog, mimik og toneleje stemmer overens med det talte sprog.
- Vi bruger pictogrammer på vores dagskema og til samling – og i kommunikationen med de børn, der er meget visuelle.
- Vi tager selv billeder af aktiviteten og bruger disse i kommunikationen.
- Vi spiser i skiftende, faste spisegrupper, hvor der er fokus på dialog og turtagning.
- Vi har både fokus både på det talte sprog og metakommunikation – og vi hjælper børnene til at bruge deres ord i stedet for fx skrig.
- Vi læser historie efter frokost indtil børnene skal sove eller ind i børnehaven.

Ved behov samarbejder vi med den tilknyttede logopæd, så vi kan skabe de bedste rammer for børnenes sprogtiltagelse.

Læringsmiljø 3-6 år:

I vores sprogunderstøttende fokus på denne børnegruppe, er det centralt for barnets sproglige udvikling, at

- Vi har fokus på øjenkontakt, børnenes initiativer, turtagning og at UGL'e.
- Vi anvender personlige Ordkort, som gør barnet opmærksom på skriftsproget samtidig med det talte sprog.
- Vi holder Rundkreds, som kan indeholde alt som hører til den sproglige udvikling fx overbegreber, forestillingsevne, lytte, fortælle, rime, synge osv.
- Vi læser bøger, hvor børnene inddrages i de historier, der læses. Der er fokus på dialogen, hvor børnene får mulighed for at styre samtalen.
- Vi sidder i faste grupper til frokost, hvor vi både strækker og udvider sproget.
- Vi læser historie til frugt, hvor børnene bliver inddraget i historien, der læses – er det en historie, der er filmatiseret, ser vi nogle gange den bagefter.
- Vi spiller spil målrettet udviklingsniveau – fx Alias til de store, hvor man skal komme med hints til at gætte et billede, billedlotteri og huskespil.
- Vi tager på ture, der giver nye inputs til dialog.
- Vi i Storegruppen har et øget fokus på dialog, sprog og at blive robust inden skolestart.
- Vi bruger de digitale medier, f.eks. iPad'en, hvor der er sange og historier. Desuden søger vi oplysninger på internettet.
- Vi sætter ord på handlinger og følelser – og guider børnene i at lytte til hinanden.
- Vi i konflikter opfordrer børnene til at bruge "deres ord", så de på sigt selv kan løse dem – de guides i at sætte ord på egne og andres følelser og i at aflæse andre.
- Vi med udgangspunkt i barnets alder og udvikling introducerer dem for humor og ironi.
- Vi som voksne er bevidste om, at vores kropssprog, mimik og toneleje stemmer overens med det talte sprog.
- Vi lærer børnene at modtage en kollektiv besked.
- Vi bruger rim, remser og synger med børnene – bla. laver vi månedens sang, som børnene vælger og selv tegner pictogrammer til, så sangen bliver visuel.
- Vi sætter ord på det, vi gør.
- Vi har tematiseret arbejde, hvor sproget kan blive foldet ud fx i forbindelse med besøg i Bio 3 i Zoo, hvor temaet kan være slanger. Dem kan vi røre ved, lugte til, finde viden om og fx lave en 10 meter lang Anakonda.

Alle børn sprogvurderes, når de er 3 år og 5 år. Vi bruger det desuden systematisk i forhold til at følge enkelte børns udvikling.

Vi vægter det tværfaglige samarbejde højt og ved behov samarbejder vi med den tilknyttede logopæd, så vi kan skabe de bedste rammer for børnenes sprogtiltagelse.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Fælles læringsmiljø

I Valbyhøj har vi et fokus på at understøtte de enkelte børns sanse-, fin og grovmotoriske udvikling. Vi er nysgerrige i forhold til at skabe de bedste rammer for det enkelte barn – og bruger derfor nogle gange ting, som oprindeligt er fra den specialpædagogiske praksis, men som vi oplever giver mening for barnet. Det kan være en kugledyne, en kædevest, et pausetelt, en skumpude eller trykmassage. Det er altid i samarbejde med forældrene og med deres samtykke.

Læringsmiljø 0-2 år:

Grovmotorisk; Vi laver rytmik og grovmotorisk lege, hvor hele kroppen er i fokus, samt går ture, leger på legepladsen, tumler, hopper på trampolin og danser på stuen og leger slåskultur. Vi har et særligt fokus på, at børnene selv kravler, går og bevæger sig fra A til B.

Finmotorisk; Vi klipper, tegner, laver perler, maler med pensel, leger med modellervoks og leger med forskellige typer af legetøj, der stimulerer den finmotoriske udvikling.

I vuggestuen er der madras, rutsjebane, ribbe og drejestol tilgængelig, så børnene kan udfordre sig selv motorisk. De har også adgang til selv at tage bolde og trædesten. Vi benævner fx madsituationer ”av, suppen er varm, se hvor den ryger” eller på legepladsen ”uh, det er koldt, se, jeg har gåsehud”.

I vores pædagogiske praksis arbejder vi med at understøtte børnenes udvikling ved, at

- Vi puster sæbebobler og på den varme mad.
- Vi laver afslapning med musik og bruger fjer, til at kilde med. Vi giver massage med fx rulle, børste og ”hovedbundsdims”. Desuden giver børnene hinanden massage efter Ugatjaka (Slåskultur).
- Vi arbejder sansemotorisk med bla. at røre ved forskellige materialer fx kartoffelmel, karse, modellervoks og fingermaling.

- Vi taler om, hvad de forskellige kropsdele hedder, fx via sanglege, samt benævner, når børnene fx tager tøj på "strømpen skal på foden". Derudover snakker vi om, hvad kroppen kan og eksperimenterer med det.
- Vi er rollemodeller for børnene og viser, at vi er glade for at bevæge vores krop. Vi sætter fx løbelege i gang og motiverer børnene til at udfordre kroppen og føle glæde ved at kunne løbe hurtigere og hurtigere, samt føle at de bliver forpustede. Glæden ved at kunne gribe, kaste, sparke til en bold.
- Vi snakker primært ved frokosten om den mad, vi indtager og hvad der er godt at spise meget af/lidt af. Vi smager på det hele. Vi øver os i at spise med bestik, og fejrer de små sejre barnet har, når det fx endelig kan tage sine bukser eller strømper på.
- Vi har fokus på at børnene øver sig at regulere sig selv – fx at mærke om de har ondt, har det for varmt eller lignende.

Læringsmiljø 3-6 år:

I vores pædagogiske praksis arbejder vi med at understøtte børnenes udvikling ved, at

- Vi tager på ture - både korte og lange, der kan tilbyde motoriske udfordringer.
- Vi har fokus på, at børnene øver sig i at regulere sig selv – at mærke at kroppen har vildt meget energi og at den slapper helt af og ligger stille. Vi bruger muskel-led-sans-øvelser til aktiv stimulering og fx kædevest til passiv stimulering – vi kan slappe af med stille musik og lys eller lege "Døde Heste". Derudover italesætter vi, at barnet mærker sult eller mæthed – og hjælper dem med at holde pauser i måltidet, så de kan mærke efter.
- Vi leger regellege og bruger legepladsens læringsrum, da vores fysiske rammer inde ikke er så store.
- Vi leger sanglege, laver bevægelseshistorier og bruger vores 3 rullebræt fokuseret i forhold til at udvikle tonus og koordinering.
- Vi støtter børnene i af- og påklædning fx når vi skal ud af huset.
- Vi afholder Falckkursus en gang om året, hvor der er fokus på omsorg for hinanden og på kroppens opbygning –vi har bla. en torso, der bruges på kurset og i vores opfølgning hen over året.
- Vi holder rundkreds, hvor vi bla. laver massage og afslapning.
- Vi har madordning, hvor børnene præsenteres for forskellige råvarer – dufte og smage. Børnene smører selv deres madpakker, når vi skal på tur – og de bærer den selv i rygsækken sammen med deres drikkedunk.
- Vi præsenterer børnene for forskellige sanseoplevelser med forskellige materialer fx modellervoks og kinæstetisk sand.
- Vi tilstræber, at børnene kommer på legepladsen hver dag.
- Vi har en kultur, hvor man er "madmodig", dvs. smager på mad, man ikke kender og vi taler om den mad, vi spiser.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspejlet mellem menneske, samfund og natur.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Fælles læringsmiljø

I Valbyhøj følger vi naturens fantastiske forvandling hen over året – og særligt i vores fælles oplevelser med at så kerner fra tomater, følge planterne og få sin egen plante med hjem i en potte. Vi henter også haletudser – ser dem blive til frøer og sætter dem tilbage i deres sø – og endelig har vi sommerfuglelarver, som vi kan følge i den forunderlige forvandling til en sommerfugl. Fælles for projekterne er det, at de gentages år efter år – børnene genkender og glædes over udviklingen – og hvert år lærer de noget nyt i forhold til vores fantastiske natur.

Læringsmiljø 0-2 år:

Vi går rundt på legepladsen for at samle skrald op og smide ud, her er børnene inddraget. På ture gør vi opmærksom på naturens færdselsregler (fx at gå udenom blomsterne, ikke knække grene af osv.) Børnene deltager i pasning af planter ude/inde – og de er med til at så, følge planterne og høste afgrøderne.

Vi følger forårets og efterårets forandringer på ture – fx til Søndermarken.

Vi går på legepladsen i alt slags vejr. Vi kigger ud ad vinduet for at vurdere vejret og sætter ord på (det blæser, solen skinner, det sner, nu gik der en sky for solen etc.)

Vi gør opmærksom på, når det regner og åbner vinduet, så vi kan høre det. Ude mærker vi regnen på huden og fanger snefnug med tungen. Vi mærker kulde og varme alt efter årstiden.

Vi guider børnene til fx at lave sandkager, blande mudder, gemme sig i krat, gå på meget forskelligt underlag, kaste med snebolde og snakker om, hvad dyrene hedder og årstidernes skiften. Vi samler insekter og små dyr, studerer dem, tager billeder og laver måske en lille bog, så dialogen kan følge med ind i vuggestuen og blive gentaget – mange gange.

Vi køber sommerfuglelarver, som vi følger på deres vej til at blive en sommerfugl, som til sidst sættes fri på legepladsen. Vi følger haletudsernes udvikling i et akvarie på stuen – og vi besøger Zoo og Bio 3 (skoletjenesten i Zoo), der byder på muligheder for at røre ved forskellige dyr.

Vi har guldfisk i et akvarie på stuen.

Læringsmiljø 3-6 år:

Vi fanger haletudser, observerer deres udvikling hjemme i vores akvarium og sætter dem tilbage, når de er blevet til små frøer. Vi taler om vigtigheden af, at de kommer tilbage til den samme sø. Vi har sommerfuglelarver, som vi følger, indtil de er blevet til sommerfugle og bliver sluppet fri på vores legeplads.

Vi understøtter processerne med konkreter, der hænger i børnehaven.

Vi bruger Zoo og besøg i Bio 3 – og vi søger fakta på iPads for at udvide vores viden om forskellige dyr og naturfænomener.

Vi tager på ture til forskellige naturområder.

Om foråret sår vi forskellige frø, der vokser sig store inde i børnehavens vindueskarm – her kan børnene følge deres spiren og vækst – indtil vi planter dem ud i plantekasser på legepladsen. Hen over sommeren høstes afgrøderne – og vi smager fx på tomater, chili, ærter og bønner.

Vi følger vores æbletræer på legepladsen – og høster æblerne, når de endelig er modne. Så nyder vi æblegrød – og at plukke et æble og spise det på legepladsen sammen med sine venner.

Æbler på 100 måder 😊 så alle sanser kommer i spil.

Vi leger i naturen.

Vi samler affald til den årlige affaldsindsamling og taler om, hvorfor vi skal samle skrald, hvor længe det tager skraldet at blive nedbrudt i naturen osv.

Vi laver bål.

Vi inddrager naturens materialer til kreative aktiviteter.

Vi bruger naturen i alt slags vejr.

Vi laver forskellige eksperimenter for at blive nysgerrige i forhold til bla. ild, luft og vand.

Vi følger børnenes spor – så hvis det fx har regnet, er der masser af regnorme på legepladsen, som vi kan være nysgerrige på sammen.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Fælles læringsmiljø

I Valbyhøj er det vigtigt, at det er børnene – og ikke de voksne, der får brugt deres fantasi og nysgerrighed i forhold til at udtrykke sig kreativt – fx når de maler, klipper, klistrer eller laver julegaver til deres forældre.

I januar har vi et kunstprojekt med tid til fordybelse i den kreative proces – som afsluttes med en fernisering, hvor kunstværkerne præsenteres.

3 gange om året spiser vi fælles morgenmad – vi hjælper hinanden med at gøre klar og pynte op.

Læringsmiljø 0-2 år:

Vi laver kreative aktiviteter til fastelavn, påske, jul osv. Vi fortæller om, hvad de forskellige højtider indeholder. Børnene laver fastelavnsris og julegaver til forældrene. Vi holder julefrokost og påskefrokost.

I løbet af året har vi i Valbyhøj traditioner såsom sommerfest, forældrekafe, Valbyhøjs fødselsdag og juleflip. Vi holder julesamling i december, hvor vi synger julesange og får en gave fra nissen.

Vi maler med pensler og fingre og klistrer med ting, vi finder i naturen. Vi tegner med tuscher og farveblyanter og øver os i at klippe og spidse farveblyanterne.

Vi laver ture ud af huset til fx Zoo, teater og bibliotek.

Vi synger sange til samling og spontant i hverdagen.

Vi har et kunstprojekt hvert år, hvor der er fokus på fordybelse. Det afsluttes med en fernisering, hvor forældrene indbydes.

Læringsmiljø 3-6 år:

Vi lægger vægt på traditioner året rundt: Sommerfest, forældrekafe, juleflip, vi henter juletræ, julefrokost og påskefrokost for børnene, vi får besøg af en drillenisse, vi laver vores egen julekalender, vi holder julerundkreds, hvor nissen har gemt en gave, vi holder fastelavn, påskeharen kommer forbi, afslutning når man stopper i børnehaven og fødselsdage.

Vi laver kreative aktiviteter til højtiderne: påske, fastelavn og jul.

Børnene bliver præsenteret for forskellige materialer, fx. naturmaterialer, genbrugsmaterialer og ganske almindelige materialer som maling og papir.

Vi tager i teateret og ser film på vores eget lærred.

Vi taler om forskellige traditioner og trosretninger.

Vi har et kunstprojekt hvert år, hvor Anette Haslund laver et forløb, hvor børnene maler portrætter. Forløbet afsluttes med en fernisering, hvor forældrene indbydes.

Vi fejrer Valbyhøjs fødselsdag hvert år – med rød løber, flag, kage og fødselsdagssang.

Vi synes, det er vigtigt at fejre både børnenes og personalets fødselsdage – og vise glæden ved at give.

Evalueringsskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringsspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Det er vigtigt for os at have en evalueringsskultur, som gør os i stand til at udvikle og kvalificere vores pædagogiske læringsmiljø – og det er også af stor betydning, at de metoder, vi vælger at bruge, er meningsfulde for personalet.

Vi bruger Skema til handling (se bilag 1) til planlægning af projekter og til at sætte lup på emner i vores pædagogiske praksis, som vi er nysgerrige på eller gerne vil ændre. Effekten for børnene kunne fx være en højere grad af ansvar for egen læring eller bedre mulighed for leg og fordybelse.

Der er en systematisk tilgang til at evaluere skemaerne på vores personalemøder ud fra en fast plan i vores årshjul. Med afsæt i evalueringerne, tilpasser vi det pædagogiske læringsmiljø. Ud over disse refleksioner og evalueringer, bruger vi også hverdagen på mundtlige refleksioner, som vi tager med på vores stuemøder.

Vi organiserer hverdagen ud fra månedsplaner og ugeplaner, så vi sikrer en høj kvalitet og kontinuitet i den pædagogiske praksis og samtidig giver det forældrene indsigt i vores hverdag.

I skemaet er der også plads til evaluering og dokumentation. Vores evaluering af indsætterne vil dels ligge på vores månedlige personalemøder – men også i tiden efter, hvor vi kontinuerligt vil

dokumentere ved at gøre brug af blandt andet praksisfortællinger og fotos. Sammenhængen i forhold til det pædagogiske læringsmiljø og målene i læreplanen, vil være tydeligt i skemaet.

Ud over dokumentation som praksisfortællinger og observationer, vil vi bruge data fx fra TOPI-vurderinger og sprogvurderinger, der hvor det giver mening i forhold til at vurdere effekten for børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Vi laver handleplaner på de børn eller børnegrupper, hvor vi oplever særlige udfordringer, som kræver et fokuseret blik. Handleplanerne evalueres løbende på vores Personalemøder – nogle gange med support fra Ressourceforumet.

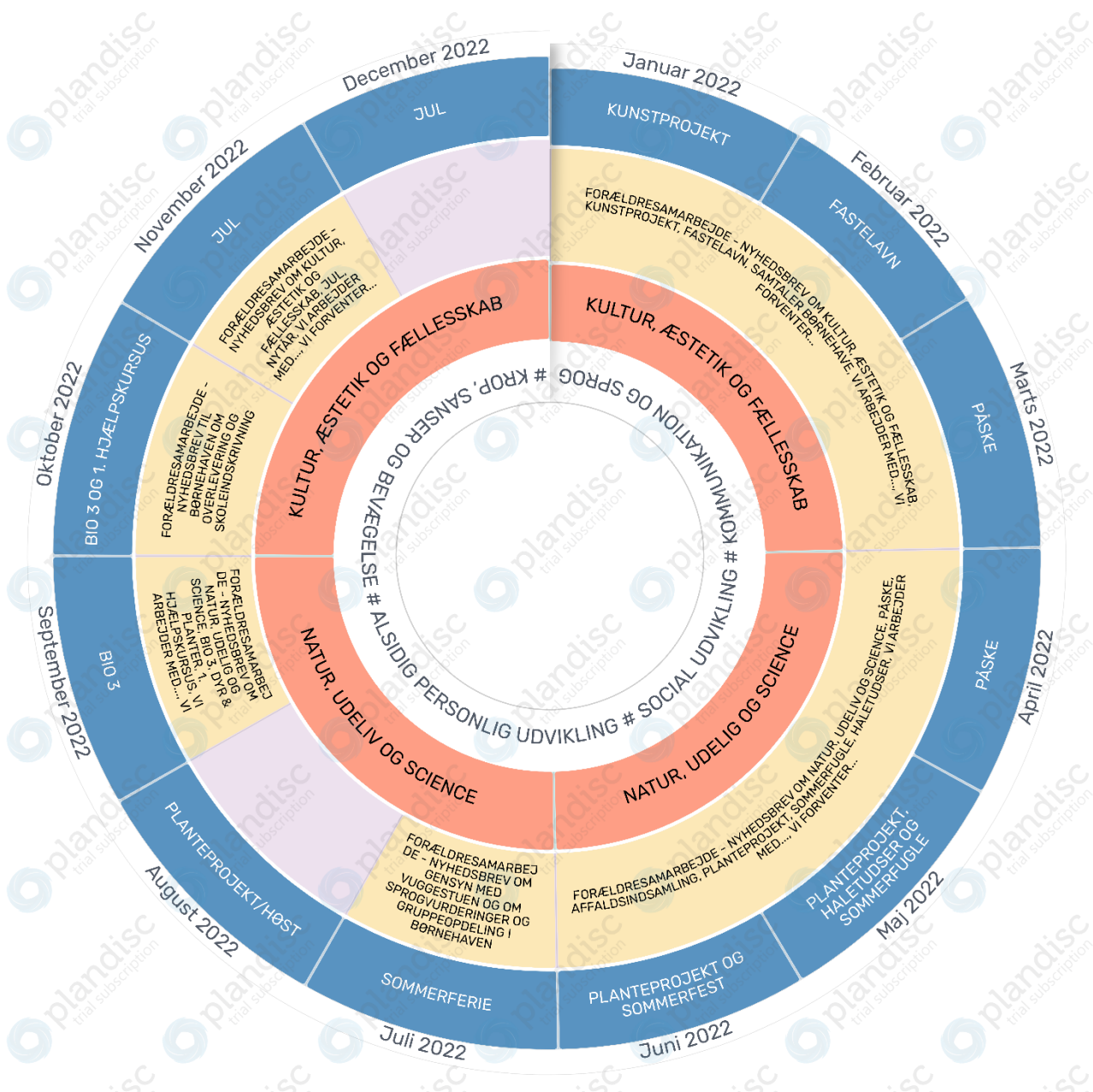
Vores Klodser (Social tænkning, Motorik, Sprog, Leg, Følelsesmæssig udvikling, Selvhjulpethed) gør, at vi kan være endnu mere systematiske i vores fælles blik på børnenes udvikling, trivsel, læring og dannelse. Ved at trække data fra forældresamtalerne, kan vi få en viden om, hvilke områder i vores pædagogiske arbejde, vi skal understøtte mere.

Vi har haft fokus på forældresamarbejdet, hvor forældrene nu indkaldes til en forventningsafstemning inden barnets start i vuggestue. Her taler vi om, hvilke forventninger vi har til dem, som forældre og hvordan de er en del af læringsmiljøet i Valbyhøj. Vi taler også om forældrenes forventninger til os som daginstitution.

Almindelige samtaler afholder vi ud fra Vækstmodellen, der er en visuel dialogmodel, som strukturerer en god, værdsættende og handlingsorienteret samtale. Vi ser sammen på barnets ressourcer og udfordringer og vi har et fælles samarbejde om, at barnet trives og udvikles. I samtalen inddrages Klodserne. Her skrives der referat, hvor de fælles aftaler er tydelige og som forældrene underskriver.

Systematikken gør, at vi sammen med forældrene kan følge det enkelte barns udvikling i forhold til de fokusområder, som vi sammen har valgt – og udviklingen generelt.

Hvert andet år har vi en Forældre Samarbejdsundersøgelse.

Tilføjelse til årshjulet:

Samtaler i vuggestuen: Opstartssamtale inden barnets start i Valbyhøj + Samtale efter 3 måneder + 2 års samtale, overlevering til børnehave og ved behov.

Evaluering på P-møder: Januar/Jul, Februar/Pædagogisk praksis, Marts/Kunstprojekt, April/TOPI, Maj/Pædagogisk praksis, Juni/Sommerfugle, August/Årshjul+planlægning, September/Planteprojekt, Oktober/Pædagogisk praksis+TOPI, November/Bio 3+1.hjælp+TOPI. Pædagogisk praksis kan fx omhandle børnekonstellationer, Sprogtrappe, fælles praksis.

Handleplaner evalueres på P-møder: Februar, Maj, August, November.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

På vores pædagogiske dage før påske, vil vi hvert andet år samle op på læreplanen ud fra de evalueringer, som vi har lavet i de foregående to år – vi vil samle praksisfortællinger, der underbygger og viser, om vi har nået de opstillede mål – altså om tegnene er til stede på, at børnene har opnået det, som vi gerne ville, de skulle.

Evaluering af læreplanen vil vi se som en slags opsamling af den evaluering, der har været løbende gennem året – og er der behov for at justere læreplanen løbende, vil vi gøre det.

Vores evaluering laver vi i skabelonen fra EVA "Evaluering af arbejdet med den pædagogiske læreplan".

Skema til handling

<p>BØRNEPERSPEKTIV</p> <p>Børnenes stemme</p> <p>25.3.2024</p>	
<p>Mål (Hvad vil vi gerne opnå?)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi vil opnå et indblik i, hvad børnene synes om de aktiviteter, der er om formiddagen - Vi vil samle data ift. børnenes perspektiv 	
<p>Tiltag (Hvad vil vi gøre for at nå målet)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hver fredag inden frugt får hvert barn et rødt kort med deres navn (til den værste aktivitet) og et grønt kort (bedste aktivitet), som de skal sætte på aktivitetsskemaet, hvor ugens formiddage er afbildet. 	<p>Ansvarlig (Hvem gør hvad?)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Alle sørger for at det gennemføres - Angelika laver navne - Karina laver pictogrammer og skema - Vi tager et foto
<p>Tegn (Hvad vil vi se efter for at vurdere, om vi er på vej til at nå målet?)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi oplever, at børnene er aktive ift at vurdere deres egne oplevelser - Vi voksne får et indblik i børnenes perspektiver 	
<p>Opfølgning (Hvordan og hvornår vil vi vurdere, om vi har nået målet?)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi evaluerer om 3 måneder 	<p>Ansvarlig (Hvem gør hvad?)</p>
<p>Evaluering</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vi er klar over, at børnene ikke kan bruge skemaet til at evaluere deres aktiviteter. Vi synes, at ugen er for lang til, at de kan huske aktiviteterne, så de ved ikke, hvor de skal sætte deres navn. - I stedet bruger vi det til vores projekter, hvor vi indsamler og dokumenterer børnenes mening om, hvordan de synes, projektet er gået (vi tilføjer et felt med »børnenes perspektiv« til projektskemaerne). 	